

Sterrebos of Sterfbos?

ParkstadActueel | [februari 16, 2022](#)

Door: René van der Luer en Foto: Partij voor de Dieren Heerlen

Inmiddels weet bijna iedereen dat er het een en ander speelt rond VDL-NedCar, een mogelijke Amerikaanse opdrachtgever en het Sterrebos. Er is uitgebreide aandacht en discussie in de media, waarbij het meestal gaat om de schijnbare tegenstelling tussen baanzekerheid en natuurbehoud. Maar wordt het niet tijd om even uit te zoomen en een aantal andere, bovenliggende lagen in alle beschouwingen te betrekken?

Wereldvisie

Aristoteles beschouwde de natuur, niet-levende zaken en levende wezens, als een hiërarchie, waarbij de mens aan de top stond. Dit idee hield stand in de daarop volgende beschavingen en grote godsdiensten, alhoewel de ziel die in Aristoteles' idee in alle onderdelen van de natuur huisde, in de loop der tijden verdween, behalve in de mens. Dat de mens de top van de evolutie is en naar eigen goeddunken kan beschikken over alles wat de wereld hem biedt, is in het westerse denken ingebakken en nog steeds de heersende wereldvisie. De houding van politici en ondernemers in de kwestie Sterrebos past volledig bij dit wereldbeeld, dat overigens door een toenemend aantal mensen wordt ingeruild voor ecocentraal denken en handelen i.p.v. menscentraal en egocentraal.

Bomen

Nederland heeft weinig bossen. We staan ongeveer als laatste in een rijtje van Europese landen, samen met Malta en Ierland.

De oorspronkelijke bossen zijn in de loop van eeuwen verdwenen door menselijke activiteiten, zoals brandstof, scheepsbouw, oorlogsvoering, woningbouw, landbouw en mijnbouw. Nederland bestaat intussen vooral uit een wirwar van wegen, spoorlijnen, steden, dorpen, asfalt en beton door

onze minister-president aangeduid met “gaaf landje”. Er resten nog kleine delen die wij natuur noemen, zoals ook het Sterrebos.

Bomen zijn van levensbelang voor ons voortbestaan: zuurstofproductie, CO₂-opslag in hout en bodem, wegvangen van fijnstof, regulering van de watercyclus, verkoeling en bovenal onderdeel en bron van biodiversiteit. Nederland heeft zich op de klimaatop in Glasgow tijdens de COP26 vorig jaar aangesloten bij een groep van landen die heeft toegezegd om vóór 2030 de ontbossing te stoppen. Het zijn slechts toezeggingen, waarvan er in het verleden al vele zijn gedaan. De kap van het Sterrebos geeft niet de hoop, dat van dat voornemen veel terecht zal komen. Ook voor een onderneming zoals VDL-Nedcar had dit voornemen van Nederland een aanleiding dienen te zijn om in dezen haar verantwoordelijkheid te nemen en om dit onderdeel van maatschappelijk verantwoord ondernemen ook in de praktijk te brengen. Helaas, het heeft niet zo mogen zijn; economie en groei weer boven alles.

Biodiversiteit

Biodiversiteit is een begrip dat verwijst naar verscheidenheid in leven binnen soorten (variatie in genen), tussen soorten en tussen ecosystemen waartoe zij behoren. Ook de aantallen van individuen in de soorten zijn natuurlijk van belang. De mens is onderdeel van de natuur, staat middenin het biodiverse systeem en is daar voor zijn voortbestaan volkomen van afhankelijk, hoewel de moderne stadsmens -homo economicus- zich hier vaak niet meer van bewust is. Indien de biodiversiteit afneemt, dan komt al het leven maar zeker ook de menselijke diersoort in de problemen. En die biodiversiteit neemt gevaarlijk af: wetenschappers spreken van de zesde uitstervingsgolf. In het meest recente rapport van het IPBES zegt de voorzitter Sir Robert Watson: “De gezondheid van ecosystemen waarvan wij en alle andere soorten afhankelijk zijn, neemt sneller af dan ooit. Wij ondergraven de basis van onze economieën, ons bestaan, voedselzekerheid, gezondheid en kwaliteit van leven in de hele wereld.”

Gezien het voorgaande is de kap van het Sterrebos een wanprestatie en het blijkt dat het inzicht en de kennis van de eigenaren en beleidsmakers van VDL-Nedcar ernstig tekortschieten.

Energie en duurzame auto's

Te beginnen met steenkoolwinning eeuwen geleden, maar vooral vanaf het moment dat er olie en gas werden gewonnen, kreeg de mensheid de beschikking over enorme hoeveelheden energie. Terwijl daarvóór alle energie afkomstig was uit direct zonlicht (planten met chloroplasten “vangen” zonne-energie via fotosynthese) en er daardoor slechts een langzame en beperkte groei mogelijk was, was de energie vanaf dat moment afkomstig van “oud zonlicht”, opgeslagen in de aardkorst. Dat bracht veel nieuwe ontwikkelingen op gang: de industriële en agrarische revolutie, ontwikkeling van de wetenschap, groei van de bevolking en nog veel meer. Tot in de vorige eeuw leken het allemaal gunstige ontwikkelingen, althans in de westerse wereld. Maar in de laatste decennia van de vorige eeuw bleken er ook grote nadelen te kleven aan het ongebreidelde gebruik van fossiele brandstoffen. Deze nadelen zijn nu genoegzaam bekend: klimaatchaos, biodiversiteitsverlies (6e uitstervingsgolf) en sterke milieuvervuiling. Op basis van wetenschappelijke inzichten zijn dit existentiële bedreigingen waarbij gevaarlijke kantelpunten in zicht zijn of mogelijk soms al gepasseerd. Om nog te redden wat er te redden valt, dient snel gehandeld te worden.

Budget

Op basis van de klimaatwetenschap is berekend dat er nog maar een beperkte hoeveelheid broeikasgassen kan worden uitgestoten om een redelijke kans te hebben binnen relatief aanvaardbare grenzen van opwarming te blijven: die hoeveelheid staat bekend als het

koolstofbudget. Maar voor de komende jaren zullen we toch nog voor een groot deel van fossiel afhankelijk zijn. Omdat het koolstofbudget beperkt is, kan dit in feite niet meer besteed worden aan onnodige zaken zoals vliegen, vleesproductie en fossiele industrieën zoals de massaproductie van auto's. Het resterende fossiele budget is daarvoor te kostbaar en moet in feite voor een groot deel beschikbaar zijn voor de hoogstnoodzakelijke energietransitie: de productie van zonnepanelen en windmolens zal, voordat deze sectoren zelfvoorzienend zijn, nog grote hoeveelheden fossiele energie vergen. Dus hoezo duurzame productie van elektrische auto's? Bovendien wordt zo langzamerhand de bodem zichtbaar van de voorraden van veel grondstoffen. Zolang de levensloop van spullen, dus ook van auto's, niet volledig circulair is, waarbij ook inbegrepen de energie die ingebakken (embodied) is, is het woord duurzaam niet op zijn plaats, terwijl dat wel door de protagonisten van Nedcar als argument wordt gebruikt voor de uitbreiding van het bedrijf. Een e-car blijft hooguit een "minder onduurzaam" product en de echte duurzaamheid is te vinden in een geheel andere blik op mobiliteit, zoals uitbreiding van elektrisch openbaar vervoer en deelauto's, deel e-scooters en -fietsen. Een (sub)systeemverandering dus.

Ecocide

Sinds de inwerkingtreding van het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof dat is gevestigd in Den Haag, is het sinds 2002 mogelijk om misdaden zoals verdenkingen van genocide en oorlogsmisdaden te beoordelen en te bestraffen. Sinds een aantal jaren, met als grote initiator wijlen Polly Higgins, neemt de roep toe om ook ecocide aan het rijtje misdaden toe te voegen. Wat is ecocide? Uit Wiki: Ecocide is "de grootschalige beschadiging, de vernietiging of het verlies van ecosystemen – ernstige schade aan de natuur die wijdverspreid of langdurig is." Anders dan genocide is ecocide nog niet erkend als misdaad door de Verenigde Naties. Wel is er een brede beweging om het als misdrijf erkend te krijgen. Het Europese Parlement heeft in 2021 een resolutie aangenomen die de EU en haar leden oproept ecocide op te nemen in het Statuut van Rome als internationaal misdrijf. Ook zijn er momenteel juristen aan het werk om te komen tot een voorstel voor een tekst als aanvulling op het Statuut. Alles bij elkaar genomen is 'ecocide' momenteel een vorm van soft law, hetgeen desalniettemin kan gelden als rechtsbron. De vernietiging van het Sterrebos zou, helemaal indien het Statuut al was herzien, kunnen worden aangebracht als een mogelijke vorm van ecocide.

World Overshoot Day

Het economische systeem van Nederland is zodanig groot dat er, indien de hele wereld een dergelijke economie zou hebben, meer dan drie werelden nodig zouden zijn. World Overshoot Day voor Nederland viel in 2021 op 27 april: op die dag hadden we alles verbruikt dat aan ecosystemendiensten voor ons beschikbaar was; ons deel van de koek was dus op. De rest van die koek stalen we, zoals de decennia daarvoor ook, van de natuur, andere mensen elders op de wereld en van toekomstige generaties. Neokolonialisme dus. Waarom dan toch steeds de neiging tot groei, tot uitbreiding van economische activiteiten in de wetenschap dat voortdurende groei op een begrensd systeem zoals onze aarde niet mogelijk is?

Ook de uitbreiding van VDL-Nedcar past in dit systeem, een systeem dat onhoudbaar is. Het argument van behoud van banen kan, gezien al het voorgaande, geen steekhoudend argument zijn. Zeker niet gezien het feit, dat er een tekort is aan arbeidskrachten in vele, meer duurzame sectoren van onze economie. Een baan in de energietransitie heeft een veel grotere maatschappelijke waarde dan een baan in de destructieve fossiele industrie waartoe ook de auto-industrie gerekend kan worden.

Al met al genoeg redenen om de twijfelen aan de noodzaak van het vernietigen van het Sterrebos en aan de morele onderbouwing die door VDL-Nedcar woordvoerders wordt opgevoerd. Brazilië mag dan wat groter zijn maar het principe is hetzelfde: winst boven natuur.

Quote: *Als je snapt dat een bos in het kapitalisme geen waarde heeft totdat het is gekapt, begin je de wortel van onze ecologische crises te begrijpen.*